

CLEMENS WISSE

Boerentrots

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

1

Met zijn vlasblonde haar, zijn brede schouders en zijn lengte van ruim een meter negentig zag Leen Kooiman er uit als een Noorman, een Viking, zo weggestapt uit een oud Noors verhaal. Zijn wat hoekige gezicht deed hem ouder lijken dan hij in werkelijkheid was. Trots en vastberaden keek hij de wereld in.

‘Hoe oud ben je eigenlijk?’ vroeg Bart Verbree, die een jonge knecht zocht om de steeds maar toenemende hoeveelheid werk op zijn grote boerderij op tijd gedaan te krijgen.

‘Negentien.’

‘Oh, dat valt mee, ik dacht dat je ouder was. Des te beter. Jonge, stevige kerels kan ik gebruiken. Had je het niet meer naar je zin bij ‘dikke Bas’?’

‘Dikke Bas’ was de eigenaar van een hoeve die in de schaduw van de kerk in het Zuid-Hollandse dorp aan de brede wetering lag. Een wat vervallen oude boerderij die qua grootte niet kon tippen aan de machtige hoeve Bronkhorst van Bart Verbree.

‘Ik had het best naar m’n zin bij Bas,’ reageerde Leen enigszins verbaasd op de vraag van de welgestelde boer, ‘maar het is wel een

groot verschil of je knecht bent bij 'dikke Bas' of op 'Bronkhorst', ook wat de verdiensten betreft.'

'Nou, nou... je loopt wel wat hard van stapel, jij denkt zeker dat de centen mij op de rug groeien.'

Bedragen werden genoemd en na nog wat heen en weer praten werden zij het uiteindelijk eens. Leen ging er in ieder geval niet op achteruit. Dat kwam ook omdat Bart Verbree de vastberaden houding van zijn nieuwe knecht wel kon waarderen. Voor een kerel die van wanten wist had hij ook wel wat over. Door de steeds maar groeiende veestapel kon hij samen met zijn zoon Cor het werk niet meer aan. Cor was de oudste van zijn vier kinderen. Trots was hij op zijn drie dochters, waarvan de jongste veertien en de oudste achttien was. Cor was twintig. Het was natuurlijk puur toeval dat de kinderen met tussenpozen van precies twee jaar geboren waren, maar eigenlijk paste deze regelmaat wel in het levenspatroon van de boer en de boerin van Bronkhorst.

Lien Hagen, de boerin, was destijds een goede partij voor de jonge Bart Verbree. Als dochter van een rijke boer uit een naburig dorp had zij in niet geringe mate bijgedragen

aan de welvaart op Bronkhorst, waarop Bart geboren was.

Vader Koos Verbree had het zijn zoon toen deze de huwbare leeftijd bereikte steeds voorgehouden. ‘Jongen,’ zei hij, ‘je moet letten op boerderijen met veel stalramen en weinig klompen voor de deur.’

De boerderij van Hagen telde veel stalramen en dus ook veel koeien en de weinige klompen behoorden dus ook aan weinige erfgenamen. Dochter Lientje had slechts één broer en geen zusters en ze had ‘ja’ gezegd tegen Bart Verbree. Een beste partij! Koos Verbree had zijn zoon erom geprezen, zonder erbij te vertellen dat hij er samen met de vader van Lien het nodige toe had bijgedragen.

Lientje Hagen was destijds een wat bedeesd meisje en zij had zich niet verzet tegen het dringende advies van haar vader ‘ja’ te zeggen tegen Bart als hij om haar hand zou komen. Het dringende advies had echter meer het karakter van een bevel! Eigenlijk had ze de wat hooghartige jonge Bart niet zo aardig gevonden, verliefd was ze al helemaal niet. Haar liefde gold een jongen die ook zielsveel van haar hield, maar ze had met hem moeten breken en dat had haar veel verdriet bezorgd. Met de tijd

waren zij en Bart naar elkaar toegegroeid. De geboorte van Cor gaf Lien de gelegenheid haar liefde op het kind te concentreren.

Bart was wél dik tevreden. Trots toonde hij zijn stamhouder aan buren en familie. 'Tegen de tijd dat deze jongen op Bronkhorst gaat boeren, heb ik het bedrijf verdubbeld,' zei hij, zijn jonge vrouw met zijn helblauwe ogen strak aankijkend.

Lien was niet gewend haar man tegen te spreken. 'Als jij het zegt, zal het wel zo zijn,' zei ze dan ook, de kleine van hem overnemend.

De voorspelling van Bart Verbree van twintig jaar terug was inmiddels voor een groot deel uitgekomen. Leen Kooiman was tenminste onder de indruk van het grote woonhuis en de goed verzorgde onderkomens voor het vee. Zover het oog reikte waren de omliggende weilanden het eigendom van de machtige boer bij wie hij zich voor een hoger loon dan bij 'dikke Bas' verhuurd had. De drie hoge kastanjes, die in het voorjaar met hun bloesem van duizenden witte torentjes getooid werden, wierpen hun schaduw over woonhuis en stallen en gaven het geheel een statig aanzien. De keurig

geel geschilderde ophaalbrug over de wetering lag aan het begin van een brede oprijlaan naar de hoeve. Het smeedijzeren toegangshek hing tussen twee zuilen, opgetrokken in roodbruine steen. Op de linkerzuil stond 'Bronk-' en op de rechterzuil 'Horst'.

Geroutineerd manoeuvreerde Leen de stortkar voor de mesthoop die hij naar de verderop gelegen baggerstaal moest overbrengen. De glanzende bruine merrie moest nog wat wennen aan de voor haar vreemde knecht. Leen had er echter slag van met paarden om te gaan. Met zijn gespierde armen stak hij de riek in de mesthoop en laadde de stortkar zo vol dat bruin er stevig aan moest trekken.

'Je hebt er zo te zien nogal zin in,' lachte Cor Verbree, die de lege kar had teruggebracht en paard met zwing vasthaakte aan de gereedstaande volle kar. Als zoon van de baas had Cor gekozen voor het heel wat gemakkelijker baantje van heen en weer rijden tussen de mesthoop en de baggerstaal.

'Je hebt raspaarden en werkpaarden,' sneerde Leen terug. Hij mocht de jonge, wat trage boerenzoon wel. 'Als je graag wilt ruilen dan zeg je het maar!'

'Oh, mij best, hoor! Bij de volgende rit neem

ik het wel 'n tijdje van je over.'

En zo gebeurde het ook. Dit tot verbazing en ergernis van vader Bart. 'Wat sta jij daar nou te buffelen, waar is Leen?'

'Die is met een vracht naar de staal, we wisselen elkaar af.'

'Jij bent gek!' Nors liep de boer weg. Had hij daarvoor nou een knecht gehoord. Voorheen hadden ze samen al het werk gedaan. Toen was elkaar afwisselen de gewoonste zaak, maar nu? Nou ja, hij moest er maar niet al te veel op letten. Cor was nou eenmaal een doetje, precies z'n moeder, een goed mens, maar veel te meegaand. Bart Verbree vergat voor het gemak dat hij een andere houding van zijn vrouw niet zou dulden. Het kwam gewoon niet in hem op om de boerin bij beslissingen te betrekken, Cor trouwens ook niet. Beiden schikten zich zonder morren naar de wil van de boer. Dat was altijd zo geweest.

Met de dochters lag dat wat anders. Alie, de jongste van veertien, lag vaak overhoop met haar vader. Zij verweet hem zijn autoritaire houding. Met haar moeder had zij eerder medelijden, haar verweet zij het tegenovergestelde.

'Vraag het maar aan je vader,' probeerde de

boerin beslissingen af te schuiven.

‘Moe, dat kunt u toch zelf wel beslissen,’ zei Alie dan, ‘ik hoef toch niet alles aan pa te vragen.’

Lien zuchtte dan maar weer en zei dat Alie een voorbeeld aan haar oudste zuster Toos moest nemen en betichtte haar dochtertje van overdrijving als deze sneerde dat Toos geen stap zonder toestemming van haar vader durfde te zetten. Meestal zocht Alie dan haar toevlucht tot Leen Kooiman, de nieuwe knecht op Bronkhorst. Met Leen kon ze lachen en stoeien, dát was nog eens een kerel. Ze had een kinderlijke bewondering voor de sterke blonde knecht. Haar twee jaar oudere zuster Willie had ook bewondering voor Leen, maar dat was zo kinderlijk niet meer. Willie had een karakter dat zo’n beetje het midden hield tussen dat van haar vader en dat van haar moeder. Doorgaans was ze meegaand, maar als ze haar zin niet kreeg, kon ze af en toe duidelijk haar eigen wil tonen, vooral als ze boos was. Dan kon ze je met haar blauwe ogen doordringend aankijken. Die ogen had ze van haar vader, maar voor de rest leek ze sprekend op de boerin. De jonge dorpsgenoten waagden vaak een oogje aan haar en ze vonden het jammer als ze

haar donkere krullen onder haar muts verstopte. Met haar zestien jaren zag ze er leuk uit, ze was op een leeftijd waarop de vrouw duidelijk in haar ontwaakte.

Dat merkte ze zelf het beste als ze enigszins jaloers keek naar het speelse stoeien tussen Alie en Leen. Ze zou best willen meedoen, maar dat vond ze te kinderachtig. Leen probeerde haar wel eens uit te dagen als hij haar bewonderende blikken zag. Met Alie was het een spelletje, Willie zou hij wel eens willen knuffelen. Een lief ding, vond hij haar.

Die gevoelens waren wederzijds; vanaf de eerste dag dat ze de knecht ontmoet had, kon Willie haar ogen niet van Leen afhouden. Jammer dat hij knecht en geen boerenzoon was.

De meiden van Verbree werden door de boerenzoons beschouwd als een aantrekkelijke partij, niet alleen omdat ze er goed uitzagen, maar ook en vooral omdat algemeen bekend was dat de boer van Bronkhorst er warmpjes bij zat.

Vaste prik was dat het hele gezin Verbree 's zondags met de kapwagen naar de kerk ging. De boer en Cor op de bok en de boerin met

haar drie dochters achterin. Knus was het daar met z'n vieren, vooral als het buiten guur was. Binnen zaten ze dan lekker beschut tegen wind en regen.

Als rijke boer had Bart Verbree voor zichzelf en zijn gezin plaats en voor in de kerk, de mannen aan de ene kant en de vrouwen aan de andere kant van het middenpad. Aan de dure kleding en sieraden van de boerin en haar dochters kon je zien dat zij in goeden doen waren. Willie zat naast een paar vriendinnen waarmee ze vaak optrok. Het waren boerendochters van haar eigen leeftijd, samen met hen had ze in dezelfde klassen van de dorpsschool gezeten.

De boerin moest Willie die ochtend een paar keer aanstoten, omdat ze zat te fluisteren met Rika Boot, haar beste vriendin. Toen de mis afgelopen was, vroeg Willie haar moeder of ze met de kapwagen van Boot mee mocht. 'De moeder van Rika is jarig en ik wil even gaan feliciteren. Mag het, moe?'

'Vraag het maar aan je vader.'

'Maar waar is pa dan?'

'Die is even de kapwagen gaan ophalen.' De meeste boeren stalden paard en wagen tijdens de kerkdienst in een grote schuur op het erf van Bas van Laarhoven, beter bekend